

Van de 100 beschreven bedevaartplaatsen van Europa worden drie Nederlandse locaties besproken t.w. Egmond-Binnen, Renkum en Schiedam.

Renkum

De dicht bij de Rijn gelegen Mariakapel ten zuiden van het dorp Renkum behoorde tot de bekendste bedevaartsoorden van de Middeleeuwen. Als gratiebeeld werd een op een troon zittende Maria met het Jezuskind staande op haar knie vereerd. Gelijkmatig gevormde, van een middenscheiding uitgaande, krullende lokken onder een hoofddoek omlijsten het gezicht. Op het hoofd draagt Maria een diadeem. De linker arm slaat zij om het volledig geklede Jezuskind, die zijn rechter voet iets naar voren heeft geschoven. In zijn linker hand draagt hij de wereldbol en met de rechter hand grijpt hij naar het puntje van de hoofddoek van zijn moeder. De licht in lachen verstarde gezichtstrekken van Maria, maar ook de ingesnoerde ceintuur herinneren aan madonna's uit Keulen van circa 1340, zoals deze ook gevonden zijn aan de Nederrijn. De oorspronkelijk in de hand gedragen scepter is vervangen door de huidige rozenscepter.

De bedevaart is pas in 1380 genoemd en werd door de hertogen van Gelre bevorderd. De aanleiding noch een bedevaartlegende is bekend. In 1397 legateerde het hertogelijke huis «voor onze lieve, zoete Vrouw van Renkum» een kostbare mantel. In 1399 gaf hertog Willem het onderhoud aan twee bedevaartgeestelijken. In 1401 kreeg het heiligdom van koning Karel VI van Frankrijk een stukje van het Heilig Kruis en een doorn uit de kroon van Christus ten geschenke. In 1405 liet hertog Reinhold V van Gelre een augustijnenklooster oprichten, om zoals het in de stichtingsakte is geschreven, «de liefde te tonen, die wij voor het glorierijke beeld koesteren, dat in onze kapel staat, en ook om de tekens en wonderen die daar plaatsvonden».

De betekenis van Renkum blijkt ook uit een gerechtsoordeel uit 1440. Toen werd Jacob van Lijnden door twee mannen overvallen en zwaar gewond. De daders werden gepakt en door de rechtbank onder andere veroordeeld tot het maken van bedevaarten naar het Heilige Bloed in Wilsnack/Mark Brandenburg en naar Onze Lieve Vrouwe in Aken. Jacob, die was overvallen, werd aangeraden naar Renkum te gaan, waar al veel mensen genezing hadden gevonden.

Na het invoeren van de Reformatie droogde de bedevaartstroom op. Nonnen konden echter het gratiebeeld redden, zoals Jacobus de la Torre in 1656 aan paus Alexander VII berichtte. Na een langdurige zwerftocht werd het bij de dominicanessen in Utrecht geplaatst. Daar verwaterde de bedevaart; het vroegere gratiebeeld belandde bij de herinrichting van de kerk rond 1850 op de kerkzolder. De pastoor schonk het aan zijn kerkdienaar. Ten slotte belandde het in de kunsthandel en werd door de verzamelaar Jan Bertram van Stolk (overleden in 1927) verworven. Hij weerstond bij het leven alle verzoeken van de parochie van Renkum hun beeld van de Moeder Gods weer te krijgen. Hij sprak ironisch «als Maria wil dat haar beeld te eniger tijd naar Renkum terugkeert, zal het terugkeren». Op 23 maart 1928 gaf de weduwe het beeld pas terug. Feestelijk werd het gratiebeeld in de bedevaartkerk teruggebracht.

In de Tweede Wereldoorlog redde de plaatselijke pastoor van Renkum het beeld ondanks diepe sneeuw in een handwagen. Op 19 mei 1946 kon het gratiebeeld voor de derde keer weer ter verering worden opgesteld.

Meer informatie is te vinden op
www.stichtingmariavanrenkum.nl